

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

БАҲОСИ 10 СЎМ

УЙҒОНИШ

Баҳорда бир шўх телбалик бор,
Мажнунлик бор тоғлар шаклида.
Ялтилайди қишги умидлар
Одамларнинг кўзи тағида...

Қорачиғим қитиқлар ранглар!
Паришонлик тўзар парлардай...
Юрак қадаҳ мисол жаранглар,
Томирларда оқа бошлар май...

Оламан-да шеър дафтаримни
Яқин хиббонга учаман!
Менинг мудроқ қадамларимни
Уйғотади тош йўл-кўчалар.

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

Қисмат бирлаштир-
ган одамлар

МАЛИКА АҲМЕДОВА:

Рақс ва инглиз
тилидан дарс
бераман

УШБУ СОНДА:

ВЛАДИМИР ВИСОТСКИЙ:

Севги мамлакати —
буюк мамлакат

Суратчи: Абдул Ғани ЖУМА

УКАМНИ
ИЗЛАЙМАН

Укам Ҳасан Райимқулов 1946 йили туғилган. Биз ўша пайтда оиламиз билан Самарқанд вилояти, Пайариқ туман Крупская (ҳозир номи ўзгарган бўлиши мумкин) колхозида яшар эдик. Ота-онам вафот этиб боқувчисиз қолгандан сўнг, укамни кўшни Наримонов туманидаги болалар уйига топширганмиз. Укам ўша пайтда 5 ёшда эди. Мен болалар уйига бориб укамни кўриб юрдим. Бир кун уни Самарқанд шаҳридаги болалар уйига юборишганини айтишди. Кейин Самарқанддаги бир неча болалар уйлари ах-

тариб укамни тополмадим.

Мана, орадан 47 йил ўтди, унинг қаердалигини билмайман. Балки у тирикдир. Сизлардан илтимос, уни топишга ёрдам берсангизлар. Укамнинг ўнг қўли куйган эди. Шунинг асоратидан кичик бармоғи очилмай қолганди. Қошларининг ўртасида холи бор.

Манзилим: Жиззах вилояти, Зафаробод туманидаги Зафаробод посёлкаси. Марказий касалхонада қоровул бўлиб ишлаймаман. Уйим ҳам шу ерда, ўғлим билан тураман.

ЕТТИ КУН

ПАРИЖДАН СОВҒА

Парижда «Темур даврида Самарқанд» номли китоб чоп этилди. Китоб муаллифи — Темурийлар даври санъатини ўрганиш ассоциациясининг президенти, профессор Люсен Керен. Ниҳоятда чиройли безатилган ва ноёб расмларга бой ушбу китобнинг илк нусхалари Самарқандга совға сифатида тақдим этилди.

ЮНУСОБОДЛИК МАДОННА

Исми-шарифини «ов» — у, «вич»лардан қўтқаролмаётган мамлакатимиздаги «Қозоғистон» театри фонди директори Аширбек ака қизини бу ташвишлардан қўтқарди — Мадонна Аширбек ат-Туркистоний деб исм қўйди.

Дарвоқе, шу тарз номланишига кўра, қизгина ҳозирча биринчи ва ягона Мадоннадир.

УЗОҚ УМР СИРИ

Ишончли маълумотларга қараганда, ҳозир Олтиариқда юздан ошган 73 нафар отахон ва онахонлар истиқомат қилишмоқда. Уларнинг энг пири бадавлати — Фарҳи Ҳасанова ва Турсунбу Ортиқовалар 113 ёшга киришган. Олтиариқликларнинг узоқ умр кўриш сири ҳозирча аниқлангани йўқ. Фақат бодринг ва турпга боғлиқ тахминлар бор, холос.

ҲОТАМТОЙ

Янги спорт жамиятига ўқувчилар 8 сўм, ўқитувчилар 15 сўм бадал тўлашларини эшитган Олтинкўл туманидаги 9-мактаб ўқитувчилари уф тортишга ҳам улгурishмади. Шу ерда ҳозир бўлган ўқувчилардан бирининг отаси ўн мингталик чиқариб, мактаб бадалини ёнидан тўлаб қўя қолди, дея хабар беради «Андижон-нома» газети.

ЯХШИ НИЯТ — ЯРИМ МОЛ

Самарқандлик Шокир Аҳроров велосипедда жумҳуриятимиз бўйлаб сафарга жўнади. Сафардан қайтгач, бироз дам олиб, уша велосипедида жаҳонни забт этмоқчи.

ЁМОН НИЯТ — НОҲАЛОЛ

Ёзёвонлик жаноб велосипедда саёҳатга чиқмади. Чиқмагани етмагандай, уни ўғирлатиб қўйди. Ўғирлатиб қўйгани етмагандай, ўғригина болани масжидда (!) ушлаб ҳам олди. Масжидга тўпланганлар жанобнинг раҳми келганига қарамай, ўғривойнинг бўйнига велосипедни ва «велосипед ўғриси» деган лавҳани осиб қўйишди.

ВАЗИРНИНГ ИЛТИМОСИ

Мамлакатимиз соғлиқни сақлаш вазирлиги матбуот ходимлари билан учрашув ўтказди. Учрашувда матбуотчилар наслимиз тоза ва соғлом бўлиши учун мамлакатимизда нима ишлар қилиниши кераклиги билан таништирилади. Хусусан, вазир йиғилганларга қарата: «Биз ҳаммамиз онамизни камида уч йил эмиб катта бўлганмиз. Мурғак қалбга меҳр она сути билан ўтади. Гўдак онасини камида бир йил эмиши шарт. Ҳозирчи! Афсус...» деди. Вазир — матбуотчилардан болани эмизиб катта қилиш кераклигини аниққаса ёш оналарга тушунтириш зарур, ёрдам беринг деб илтимос қилди. Илтимосни оналар инobatта олишса, чақалоқларга маза бўлиши шубҳасиз.

ШУНАҚА-А... ДЕНГ, БУВИ...

Суратчи: С. МАҲКАМОВ

Ҳурматли таҳририят. Сизлардан илтимос менинг ҳозирги олаётган 2500 сўм нафақам тўғрими? Ўзим қахрамон онаман. 1975 йилдан донорлик қиламан. Донорлик дафтарчам бор. 15 йил ишлаб пенсияга чиққанман, кейин қўшимча 2 йил ишладим. Шу ҳақда маълумот беришингизни сўраб қолувчи.

ШАРОФАТ ЗИЕВИДДИНОВА
Самарқанд вилояти Қўшрабод тумани

Ушбу мактубга Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ижтимоий таъминот бўлими мудираси Дилбар Назирова жавоб беради: Президентимизнинг 25 август 1992 йилги фармонларига асосан нафақалар миқдори иш ҳақи ва иш стажига боғлиқ. Аёллар 20 йил ишлаган бўлсалар уларнинг иш ҳақлари 55 фоизга кўпайтирилади. Ва 20 йил иш стажига 1 фоиздан қўшилиб, яна 20 фоиз устамга ҳақ тўланади.

Шарофат опа, сизнинг аризангизга кўра иш стажингиз 17 йил экан. Болаларга қараб ишламаган даврларингиз ҳисобига 6 йил қўшилади (уларнинг сонидан қатъи назар) жами иш стажингиз 23 йилни ташкил этапти.

Сизга январ ойида 2500 сўм нафақа тайинлиб, тўланган бўлса тўғри. Лекин 1993 йил 1 апрелдан бошлаб 3250 сўм нафақа олсиз (Президентимизнинг 18.03.93 фармонларига асосан).

Сизга Қўшрабод тумани ижтимоий таъминот бўлими январ ойи учун нафақани тўғри белгиллаган.

* * *

Мен 1930 йилда туғилганман. 1958 йилдан 1963 йилгача Қозоғистоннинг Чимкўрғон ҳудудиде, 1963 йилдан ўз қишлоғимда чўпонлик қилдим. 1990 йилга келиб бир йилга яқин ишчи бўлиб ишладим. 1990 йилнинг охирида 83 сўм билан пенсияга чиқдим. Ҳозир 2650 сўм нафақа олаёпман. Иш стажим 32 йил.

Менга нафақа тўғри белгиланганми?

ПАРДА НАЗАРОВ, Самарқанд вилояти Қўшрабод тумани

Ҳурматли Парда ака!

Сиз яна бир бор туман ижтимоий таъминот бўлимига муурожаат қилишингизга тўғри келади. Негаки пенсияга чиқишингиздан олдинги 5 йилги иш ҳақингиз кўпроқ бўлса, уни қайтадан кўриб чиқишлари керак. Бугунги нафақалар кўпроқ иш ҳақи билан иш стажига боғлиқ. Агарда маошингиз ва иш стажингиз қанча юқори бўлса шунча миқдорда кўп нафақа олсиз ёки ак-

синча иш стажи кўп бўлиб лекин маош оз бўлса нафақа оз миқдорда тўланади. Январ ойи бўйича берилган нафақа тўғри. Президентимизнинг 18.03.93 қарорига асосан 1 апрелдан бошлаб сизга 3250 сўм тўланиши керак.

* * *

Ассалому алайкум ҳурматли таҳририят!

Мен Ҳамроева Ҳалима 1942 йилда туғилганман. 10 нафар фарзандим бор. Қайнонамнинг кўзи ожиз. Келин бўлиб тушганимдан бошлаб қайнонамга қараб, ишга чиқа олмадим. Унинг устига овсиним вафот этиб, унинг 4 фарзанди менинг қўлимда қолди. Бор йўғи қизлик даврида ишлаган 5 йил иш стажим бор. Мен тенгилар мана бир неча йилдирки, нафақа олишади, лекин мен қахрамон она бўла туриб бундай имтиёздан маҳрумман. Сизлардан илтимос, менга нафақа тайинлашда тўғри йўл тўтилганми, шунини аниқлашга менга ёрдам берасизлар деган умиддман.

ҲАЛИМА ҲАМРОЕВА Бухоро вилояти, Ғиждувон тумани

Ушбу мактубга Тошкент шаҳар Яқкасарой тумани ижтимоий таъминот бўлими мудираси Адолат ФАЙЗУЛЛАЕВА жавоб беради:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларидан келиб чиқиб сизга ишлагансизми ёки йўқми қатъи назар 1625 сўм нафақа тайинланган. Агар қайнонangиз 80 ёшга кирган бўлса 5 йил стажингизга яна 5 йил қўшилиб у 10 йилни ташкил этади. Бунинг учун сизга маҳалла қўмитасидан маълумотнома берилиши ва ҳокимиятнинг шу маълумотнома асосида қарори бўлиши керак. Сизнинг фарзандларингиз неча бўлишидан қатъи назар фарзандларингизга қараганлигингиз учун 6 йил иш стаж қўшилади. Сиз ҳозир 50 ёшда экансиз. Сизга ҳозирча нафақа тайинлаш мумкин эмас. Фақат ёшингиз 55 га чиққанидагина, унда ҳам умумий иш стажингиз 20 йил бўлса нафақа тайинланади. Ҳозир сиз фарзандларингизга қаровчи сифатида нафақа олишингиз мумкин.

НАФАҚАНГИЗ ТЎҒРИМИ?

НАСЛИНГИЗ ТОЗАМИ?

ЁХУД СОҒЛОМ АВЛОД УМИДИ

«Юртнинг залворли юкини кўтардиган нор йигитлар керак», дейилди ҳатто, ҳукумат миқёсидаги йиғиндаям. Хўш, бундай авлод қандай тарбияланади? Бундай тарбияни йўлга қўйиш учун нима қилиш керак?

Ҳар бир жамиятнинг ўзига хос ривожланиш қонунилари бор. Улар табиат қонуниларидан фарқли ўлароқ, шу муайян жамиятда яшовчи инсонлар тафаккури, онги, хоҳиш-иродаси ҳамда истаклари билан чамбарчасдир. Мана шу жамият қонуниларининг секин ва тез ривожланиши, амал доирасининг даражаси етакчи ғуруҳларнинг назарий ва амалий тушунчаларига бориб тақалади. Баъзан эса муайян бир вақт оралиғида ҳатто бир кишининг тафаккури хусусиятлари билан қоришиб кетадики, буни асло инкор қилиб бўлмайди. Мана шу хусусиятлар мажмуаси оқибатида жамият ривожланиши янада ғурирайди ёки турғун бўлиб қолади ёки инқироз сари юз боради. Бунинг айнан шундай эканлигига тарихдан сон-санокчис мисоллар келтириш мумкин. Масалан, Амир Темурнинг марказлашган буюк давлат тузиши, Абдуллохоннинг тарқоқ давлатни бусбутун қилиш йўлидаги урinishлари, Туркистоннинг уч мустақил амирлик ва хонликларга бўлиниб кетиши ва ҳоказолар...

Бу сўзлар билан гўё «Тарихни шахслар эмас, балки халқ яратди» деган қонунни буткул инкор қилаётгандекмиз. Йўқ, асло! Тарих гилдиранигин илгариланма ҳаракатидаги етакчи кучи халқ эканлигини яна бир бор исбот қилишга ҳожат йўқ. Биз юқорида айтилганлар билан ҳар бир муайян жамиятда ёрқин из қолдирган шахс шу даврнинг этилай-этилай деб турган хоҳиш-иродасини ўз вақтида пайқаб, шунга мувофиқ билимдонлик, шижоат билан ташкиллаштирувчи иш олиб боришини таъкидламоқчимиз, холос. Бунга Махатма Гандининг инқилобий юришларини мисол қилса бўлади.

Мана шу хоҳиш-истак ёки ироданинг шаклланиши, қарор топиши учун ўн, ҳатто юзлаб йиллар ўтиши мумкин, бироқ муайян жамиятнинг пойдевори қўйилган нуқтадан бошланиши аниқ. Мана шундан кейин Ватан манфаатини кўзловчи онг ва тафаккурнинг тўлиқ шаклланиб етиши ҳамда унинг ўз мевасини кўрсатиш жараёнини биринчи, иккинчи, учинчи ва ҳоказо авлод вақиллари ўсиш-меъёрида силжитавердилар.

Усиш жараёнининг тез ёки секин кечиши жамиятимиздаги мафкура, таълим-тарбияга бориб тақалади. Бусиз, мумкин эмас! Демак, биз энг аввало тарбияни ўз ўрнига қўймас эканмиз, ҳақиқатимиз равақли тўғрисида уйлашга ҳожат ҳам йўқ. Албатта, бунинг учун дастлаб оилада, мактабдаги тарбия тизимини тамомла қайтадан қуришимиз, боболаримиз, момоларимизнинг минг йиллик ажойиб урфодатлари, анъаналари асосида қурилган мутлақо янги тарбия тизимини яратилишимиз зарур.

Юртнинг келажаги ёшларга боғлиқ. Уларнинг маънавий ва жисмоний соғломлик даражаси қанчалик юқори бўлса, мамлакат ҳам шунчалик юксалиши табиий. Келажаkning энг илк нуқтаси вужудга келиши ва унинг ўсиб қамолга етуви тамоман она-оналарга боғлиқ. Шундай экан, келажақ пойдеворининг илк ғиштарли ота-оналар томонидан қўйилади. Худди мана шу ғиштарларнинг қай даражада қўйилиши, пишиб, етилиб, товланиши ва Ватан деб аталган қутлуг, муқаддас кўрғонга хизмат қилиши ота-оналарнинг маънавий, маданий ва тафаккур тушунчаларининг даражасига боғлиқ.

Соғлом уруғ ва соғлом тухум учрашиб, ўзаро бирикканларидан кейин соғлом пушт юзага келади. Носоғлом уруғ ва носоғлом тухумдан вужудга келган пуштининг соғлом бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун ҳам уруғ ва тухумни бир-бири билан учраштиришга махсус тайёргарлик кўрган ва бутун жавобгарлиқни ҳис қилган ҳолда ёндошмоқ даркор. Боболаримиз спиртли ичимликлар ичган пайтда жимо билан шугулланишни қатъий таъқиқлаганлар. Чунки бунда уруғ ҳам маст бўлади ва унинг нозик хужайраларида меъёри бузилган ўзгаришлар вужудга келиб, бола қандайдир норасолик билан туғилиши эҳтимолдан холи эмас. Бу табобат томонидан тасдиқланган факт. Уруғ ҳолати ва сифатига шахсининг муайян пайтдаги қалб кечинмалари, шодлик ёки қайғуси, ўй-фикрларидан нималар кечаётгани ҳам катта таъсир кўрсатади. Ажойиб яхши нарсалар тўғрисида ўйлаш, фикрлаш, тафаккур фантазисига берилиш, соғлом тасаввур — уруғнинг сифатлиқ бўлишига таъсир кўрсатади. Бу омиллар уруғ — насл қалитига бақувватлик, ҳаракатчанлик, кам-кўстис хусусиятларни ато этади.

Тухумнинг соғлом бўлиши, албатта бўлажак онанинг руҳий ҳолати билан қаттиқ боғланган. Унинг камқонлиқ, оқсил тақчиллигига учраганлиги турмушдан ёлчилаганлиги, ҳар хил қайғу аламларга чўмиши каби салбий таъсирлар тухум хужайраларида носоғлом муҳитнинг юзага келишига сабаб бўлади. Бу, албатта туғилажак бола ички аъзолар тизимининг тўғри шаклланишига салбий таъсир қилади. Бўлажак онанинг яхши ўйлари хаёлидан ўтказиши, ёрқин келажақ тўғрисида фикр юритиши, бўлажак фарзанднинг улуг олим, маданият ёки маънавият соҳиб бўлиши ҳақидаги озуларга берилиши уруғ билан учрашишга тайёрланаётган тухум хужайраларида фаол жараёниш авж олдиради. Қувват, рағбат олган уруғ ва тухум учрашсалар, улардан баркамол пушт пайдо бўлади. Соғлом насл учун илк пойдевор пишиқ бўлади. Энди шу пуштининг қай тарика ривожланиши тамоман бўлажак онага боғлиқ.

Маълумки, инсон организмси доимо ҳаво, сув, туپроқ, қуёш, яъни ташқи муҳит таъсири остида бўлади. Мана шу таъсирнинг узок вақт давоидаги салбий ёки ижобий бўлиши инсон организмнинг соғ ёки носоғломлигини белгилайди. Бу тан олинган фактнинг ўзгача бўлиши мумкин эмас. Пушт учун эса она организмси ташқи муҳит ҳисобланади ва унинг таъсири узок вақт — тўққиз ой ҳамда тўққиз кун давом этади. Мана шу ташқи муҳитнинг пушт 60 кунлик бўлганича қай ҳолда бўлиши туғилажак боланинг жисмоний соғлигини белгилайди. Инчунун мана шу даврда инсон жисми шаклланади. Бу давр ўта нозик ва масъул. Бу даврда она ўта фаол кимёвий моддалар таъсирига учрамаслиги, экологик жиҳатдан тоза озиқ-овқатлар истеъмол қилиши, иложи борица ўзини ҳар хил касалликларга чалиниб қолишдан сақламоғи шарт. Кўпгина синтетик дорилар ҳам бу даврда берилмайдик. Мабодо улар берилса, боланинг қандайдир бир норасолик билан туғилиши аниқ.

Бўлажак она организмсида ҳам жуда нозик гармонлар (ўта фаол моддалар) мувозанати сезиларли даражада бузилади. Ҳомиладор она организмсида ҳар қандай ҳидни кўтара олмаслик, бош айланиш, қусиш, ҳоҳсизлик иш-таҳанинг бузилиши оқибатидир. Мана шу даврда онанинг бирон-бир касалликка чалиниши, ғам-алам тортиши, турмуш ташвишларидан азият чекиши, оилада сиқилиши ёки тинчининг бўлмаслиги бўлажак инсон аъзолари-

нинг шаклланишига салбий таъсир кўрсатади. Шунинг учун бу ўта қалтис даврдан пуштининг соғлом бўлиб, ҳомила даврига кириши учун бўлажак онанинг ҳар қандай ташвишлардан холи, кайфияти ҳар доим кўтаринки бўлиши, умуман салбий оқибатларнинг мутлақо бўлмаслиги тақазо қилинади. Бўлажак она тинч ва осойишта бўлиши, бахтиёр дамлар ҳавосидан нафас олиши лозим. Мана шу шарт шaroитлар билан таъминлангандагина она организмси ташқи муҳитдан ҳеч озор чекмаган, балки унинг бағрида эмин-эркин нафас олган соғлом пушт ҳомила даврига ўтади.

Ҳомила уч ойлик бўлганда унда таъм билиш, эшитиш, кўриш шаклланади. Энди унинг марказий нерв системасидаги бўлажак тафаккур — ақл маркази аста-секинлик билан ўз ўринини эгаллай бошлайди. Бу даврда она руҳий ҳолатининг қай даражада бўлиши катта аҳамиятга эга, чунки бу ҳол миянинг, демак, ақл, характер ва руҳиятнинг шаклланишига таъсир қилмасдан қолмайди. Ушбу вазиятда бир қонуниятни яна бир бор эслатишга тўғри келади. Уруғ билан тухум учрашганидан кейин унинг қиз ёки ўғил томонга шаклланиши ота ёки онанинг хоҳишига ҳеч қачон боғлиқ бўлмайди, ёки онанинг орзу, ниятидан кейин унинг жинси ўзгариб қолмайди. Пушт ривожланишининг ўз биологик қонуни бор. Мабодо уруғда ҳам, тухумда ҳам икс хромосомалар бўлса, албатта қиз бола шаклланади. Агар икс ва игрек хромосомалар учрашса, туғилажак фарзанд ўғил бўлади. Игрек хромосомалар эса фақат эркак зотида мавжуд. Демак, фарзанднинг ўғил ё қиз бўлиши фақат эркакка боғлиқ. Шунинг учун «Нега қиз туғдинг?», дея эркакнинг ўз ёстиқдошини айблаши, унга захрини сочиши биологик қонунни билмаслиқдир.

Бўлажак фарзанднинг қиз ёки ўғил бўлиши онани мутлақо ташвишлантирмаслиги, балки соғлом фарзанд туғилиши тўғрисида ўйламоғи даркор. Худди мана шу даврда ҳомила миясини ривожлантиришга рағбат уйғотувчи ўй-фикрлар: овоз чикариб шеър, дoston, ҳикоя ўқиш, мусиқалар эшитиш ёки ижро этиш, дутор, рубоб чалиш, қувноқ кайфиятда суҳбатлар ўтказиш керак. Чунки бола мана шуларни эшитади, тинглайди, тушунишга ҳаракат қилади, бу эса унинг мия хужайраларининг қўпайишига кучли туртки бўлади. Боланинг туғилишини кўтаринкилик билан ўйлаш, унга атаб қўйлаччалар тиқиш, кашталар битиш ва бу юмуш пайтда ўзинча хиргойи қилиш, аллалар айтиш туғилажак бола руҳиятининг тўғри ва мукаммал шаклланишига улкан ижобий таъсир кўрсатади. Ҳа, бу пайтда ўғил ёки қиз туғилишини эмас, балки фарзанднинг илмли, тафаккури юксак, онгли, Ватанга, халқига фидойи инсон бўлмоғини орзу қилмоқ керак.

Ҳомила даврини қувноқлик, шодлик, бахтиёрлик ҳислари билан ўтказган аёлдан соғлом бола туғилиши муқаррар. Бу бола келажақда касалликларга кам чалинувчан, касалликларга берилмаслик тизимлари тақомиллашган, жисми роса бўлиб туғилади. Ҳалаба қозонаётган армия солдатларининг жароҳати енгилаетган томон аскарларининг жароҳатига нисбатан анча тез тузалиши каби кўтаринки кайфият билан туғилган чақалоқнинг йиғиси ҳам бошқача: бақувват, чинқирок, ёқимли аммо қулоқни қоматга келтирар даражада. Ҳеч қачон ҳазин, мунгли, худди ёрдам сўраётган каби ялинчоқ, хумнинг ичидан келаётганга ўхшаш, аранг эшитилар-эшитилмас даражада бўлмайди. Юқоридagi сабабларга асосан ҳам ўзига тўқ, ижтимоий ва иқтисодий жиҳатдан қийналмаган оилада туғилган фарзанд

касаликка кам чалинади. Япония, Амрико каби ривожланган мамлакатларда чақалоқлар ўлимнинг камлигининг илдиизи ҳам асосан мана шу омилга бориб тақалади.

Мабодо аёл фарзанднинг дунёга келишини хоҳламаган, унинг тирик туғилишини истамай, аборт қилдириш йўллари кечаю кундуз ўйлаверган, бироқ бунинг уddасидан чиқа олмаган тақдирда, туғилган боланинг характери одатдан ташқари, салбий сифатлар бўлиши турган гап. «Кимга ўхшаган бўлса... қариндош-уруғларнинг биронтасига ҳам ўхшамайди-я...» дея ҳайрон қолишнинг ҳеч ажабланарли тарафи йўқ.

Шу қабилдаги ўй-фикрлар туғилажак боланинг норғул йигит бўладими ёки гавдасидан, муомаласидан, қилигидан қизларга хос белгилар билиниб турадими — мана шу сифатларга айниса катта таъсир қилади. Ҳомила даврида, эй худо, ишқили ўғил бўлсин-да, орзу-умидларимиз рўёбга чиқсин-да, унинг ўғил бўлишини қандай хоҳлаймиз-а, дея кечаю кундуз ўйлаверибдан онада пайдо бўлган ортиқча гармонлар ўй-фикри, онги, характери эндигина шаклланиб келаётган ҳомилага таъсир кўрсатиши турган гап. Аммо бу таъсирдан ҳомила жинси ўзгармайди, асло. Аксинча, ҳомила қиз бўлса, мана шу фикрлар, изтироб чекишлар қиз боланинг қизларга хос руҳият шаклланишига ҳалақит беради, келажақда унда қизларга хос латофатдан анча йироқ сифатлар рўй бериши ҳеч гап эмас. Чунки у шунга мойил бўлиб туғилган. Мабодо ўғил бўлсаю, туғилажак боланинг келажақда норғул, елкаси ерга тегмаган полвонлар қаторидан ўрин олиши дарғумон, ҳалимдай юмшоқ, эгилувчан, мулойим, ўз мустақил фикрига эга бўлмаган, ким нима деса, сизники тўғри деяверадиган инсон бўлиб етишмоғи тайин.

Мана шу айтилганлардан билиш мумкинки, туғма норасоликларсиз, учқур тулпордек юксалиш учун тайёр, юксак онгли, руҳиятли чақалоқнинг туғилиши асосан ота-онага боғлиқ экан. Ҳомиладор бундай тарбияси туғилган чақалоқнинг тарбияси билан ҳам узвий боғланиб кетадики, буни ҳали кўпчилик билмайди. Хўш, қақалоқ қандай тарбия қилинади? Буниси алоҳида мавзу.

Жуманазар БЕКНАЗАР
«Оила ва жамият»нинг
таҳрир ҳайъати аъзоси

Турсунали ака Мамажонов Ертепа қишлоғининг оддий қишлоқидан. Таржимаи ҳоли ҳам қисқасига. 1961-64 йилларда ҳарбий хизматни ўтади. Касби деҳқон. Турмуш ўртоғи Садинса опа билан 7 фарзандни вояга етказишди. Шу кунда 2 набиранинг бобо-си.

Ўқувчилик йилларимда кимдандир Турсунали аканинг «Уруш ва тинчлик» киносида қатнашгани ҳақида эшитганим бор. Лекин ўша даврда бу мен учун ўткинчи бир гапдек туюлган эди. Йиллар ўтиб мен Лев Толстой кимлигини, «Уруш ва тинчлик» романи қанақа асар эканлигини англаб етганидан кейингина беихтиёр Турсунали ака тез-тез ёдимга тушадиган бўлиб қолди. У киши билан суҳбатлашиш нияти нихоят мени ўша хонадонга етаклаб борди.

— Турсунали ака, ҳарбий хизматда қандай машғулотлар билан шуғулланганингиз ҳақида эшитганман. Аммо кўпчилик, ҳатто ҳамқишлоқлар ҳам, бу ҳақда билишмайди. Шулар тўғрисида батафсил гапириб берсангиз.

— Ҳарбий хизматни Краснодар ўлкасида бошлаганман. Кўпмиллатли ҳарбий қисмда миллатли ҳарбий қисмда барча йигитлар аҳил яшаганмиз. Улар ичида арман, грузин, ўзбек, тожик, озарбайжон ва бошқа миллат вакиллари бор эди. Пиеда аскар бўлиб 11 ой хизмат қилганимизда бизни «Мосфильм» киностудиясида суратга олинётган филмда қатнашишга таклиф этишди. От минигишга иштиёқ баланд эди, ҳарбий хизматгача ҳам от миниб юр-

ОТДАН ЙИҚИЛГАН ИМИЗГА 15 СЎМ ТЎЛАРДИ

ган эдик. Кавалерия сифатида 2-эскадронга 15 йигитни олиб кетишди. Аввал Налчикка, махсус тайёргарликдан сўнг, Смоленск вилоятининг Драгобуж шахрига олиб боришди. У ердаги Бородино даласида «Уруш ва тинчлик» филми суратга олинаётган экан.

— Бирор-бир филмнинг суратга олиш жараёнини кўпчилик кўрмаган. Лекин қизиқишади. Сиз қатнашган филмини суратга олиш жараёни қандай бўлган?

— Суратга олиш жараёнида 15 эскадрон таркибида 1,5 минг йигит қатнашган. Пиедалар сони эса 18 мингдан ортиқ бўлиб, уларга XIX аср бошларидаги француз, италян, инглиз ҳарбий формалари кийдирилган эди. Кейинги 18 ой мобайнида алоҳида отлик аскарлар полкида хизмат қилдим. Унга генерал-лейтенант Аслоковский қўмондонлик қилган. Киностудиядаги ҳаёт ҳарбий қисмидагидан тамоман бошқача эди. Машҳур кинорежиссёр Сергей Бондарчук ҳар бир йигит ва унинг оти ҳақида шахсан катта ғамхўрлик қилганди. Суратга олишга таклиф этилганимиздан жуда хурсанд бўлганмиз. Бородино даласига етиб келганимизда атрофдаги ажойиб

манзара бизни лол қолдирганди: тоғларнинг ичи жуда чиroyли, «душман» бизга томон қаршидан чиқиб келарди. Ҳалиги 18 минг аскар бизга қарши қўйилган эди. Даланинг катталиги битта катта қишлоқдек келарди. Бизнинг ҳаракатларимизни 1,5 км масофадан туриб суратга олишарди. Операторларнинг барчаси баландликда бўлиб, биз чуқурликда «жанг» қилардик. Кун охирида ленталарни ўзимизга қўйиб беришарди.

Шу ердаги жамоа хўжалигининг деҳқончилик қиладиган ерларини «Мосфильм»

дёрлар эса отдан кўпроқ йиқилишарди ва кўпроқ ҳақ олишарди. Суратга олиш майдонида ясама одамлар мурда кўринишида ётарди. Уларни эрталаб 6—7 машинада олиб келишарди, майдоннинг ҳар томонига улоқтиришарди, кечқурун эса яна йиғиштириб кетишарди... Беришган топшириқларни сифатли бажарганим учун мени «фахрий ёрлик» билан тақдирлашган.

— Суратга олишдан аввал, машқ пайтида режиссёрлар анчагина асабийлашадилар, чунки баъзи актёрлар бажар-

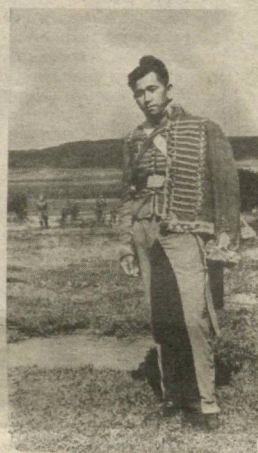
то аламдан йиғлаб юборишарди. Биз-ку айрим куришларда қатнашардик, ле-

ижарага (2 серияли филм учун 7 млн. сўм эвазига) олган, ҳатто бугдойларга ўти қўйиб, кўпчилик бўлиб ўчирилганди. Шу жамоа хўжалиги аъзоларининг ўзлари ҳам филмда иштирок этишган. У даврда «Кутузов», «Наполеон» билан ҳам учрашганмиз. Оғир тўпларни судраш учун Кавказдан бақувват отлар олиб келинган.

— Қатор филмларда ўқ теккан отлик оти билан йўқ йиқилганини кўп кўрганмиз. Агар сир бўлмаса, отдан йиқилиш қандай амалга оширилишини сўзлаб берсангиз.

— Отдан йиқилиш жойи олдиндан чуқур қазилиб, арратўпонга тўлдирилади ва устига кўмир кукунни сеппиб, тайёрлаб қўйилади. Отни чоптириб шу жойга етиб келганимизда отни йиқитиш ҳақида буйруқ беришарди. Отнинг оёқларига аввалдан резина тизгинининг бир учи боғланган бўлади, иккинчи учи эса бизнинг қўлимизда бўлиб

буйруқ олган вақтимизда уни эпчиллик билан эгарнинг қошига маҳкам ўрардик. Шундан от йиқилади. Йиқилган от туриб кетиши мумкин, лекин дублни суратга олиб бўлгунча бизга туришга рухсат бериламасди. Отдан ҳар бир йиқилишимизга ўша вақтда 15 сўм беришарди, махсус тайёргарлик кўрган каска-

Суратларда Турсунали аканинг «Жанг майдони»даги ҳолатлари тасвирланган

ган роллари уларга ёқмайди ва такрорлашларини талаб қилишади. Шунинг ҳисобига олиб айтинг-чи, артист бўлиш осон эканми?

— Актёрларга жуда қийинлигини ўшанда сездим. Экранда бунинг кўпчилиги сезмайди. Ҳар кун 4-5 мартадан суратга тушишарди. Баъзилари қийналиб кетишар, ҳат-

кин улар мураккаб ролларни бажаришарди. Улар азалдан нонларини ҳалол қилиб ейишар экан... Бош қаҳрамонлардан Наташа Ростова ролини бажарган актриса жуда эпчил экан, бизга нисбатан енгил ҳаракат қилиб, отдан секингина тушиб қоларди.

— Турсунали ака, бошқа филмларда ҳам суратга тушганимиз?

— «Уруш ва тинчлик»дан сўнг эскадронимиз Одесса киностудияси ихтиёрига юборилди. Севастополда 2-3 ой мобайнида «Эскадрон ҳалокати», Черниговда «Яккама-

якка», Ленинградда (ҳозирги Санкт-Петербург) Нева дарёси кўприги ёнида «Ўзбек филми» киностудияси томонидан «Фарғонадан беш киши» филмларини суратга олишда қатнашгандик. Яна бошқа филмларни суратга олишда иштирок этганмиз, лекин афсус уларнинг номлари ёдимда йўқ. Ҳаммаси бўлиб 7 та филмда қатнашганман.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат!

Мирзаҳаким НЕЪМАТ
суҳбатлашди,
Тўрақўрғон тумани

АҲМАД ЯССАВИЙ

Қудрат бирдан фармон қилди мавлом бизга,
Ерда, кўкда жонлиқ маҳлуқ қолмас эрмиш.
Қобиз қилди Азроили олам узра,
Азиз жонни олмагунча қўймас эрмиш.

Ешим мени ёш бўлур деб айтур эрдим,
Турлак ва ҳосил бўлса оз деб айтур эрдим,
Турлак — турлак даъво ишлар қилур эрдим,
Эмди билдим, мен айтгандек бўлмас эрмиш.

Дунё мени мулкум деган султонларга,
Олам молин сонсиз йиғиб олганларга,
Айшу ишрат бирла машғул бўлганларга,
Ушум келса бири вафо қилмас эрмиш.

Мағрур бўлманг, эй дўстларим, ишрат этиб,
Кеча-қундуз ёлгон айтиб, беҳуд этиб,
Жон олгунчи келур эрмиш бир кун этиб,
Мундоғ ерда гофил юрса бўлмас эрмиш.

Қул Ҳожа Аҳмад; ўларингчи билақўргил,
Охиратни яроғини қилақўргил,
Борурман деб айла бошинда юракўргил,
Малак ул-мавт келса фурсат қўймас эрмиш.

ОДАМИЙЛИКНИ АСРАЁТГАН ИНСОН

Инсонийлик пул таъсирида қолиши мумкин бўлган даврда яшаймиз. Бу иқтисодий бўҳрондан одаимийлигимизнинг лат емаслиги ўзимизга боғлиқ экан. Бир жонли мисол. Биз Тайлоқ туманидаги хўжаликлардан бирида истиқомат қилсак-да, шароит тақозоси билан Ургу туманидаги Боғи Усмон касалхонасида узоқ йиллардан буён ишлаб келамиз. Ишга асосан «Самарқанд-Ургут» йўналишидаги автобусларда қатнаймиз. Қисқаси, бизга ҳар бир ҳайдовчи, автобуслар таниш бўлиб кетган. Эрталаб кўчага чиқиб турамыз, кўпчилик ҳайдовчилар кўрмаганга олиб тўхтамай ўтиб кетишади. Ростдан автобус лиқ тўла кўринади, ластдан қараган кишига. Лекин, Самарқанднинг 14-автокорхонасига қарашли «06-85» рақамли Аҳрор ака Исроилонинг автобусини кўрсак чехрамиз ёришади. Ҳатто автобус лиқ тўла пайтлари ҳам тўхтади. Меҳрли боқишларининг замирида «сизлар ҳам одамлар саломатлиги гамида юрибсизлар, ишга вақтида боришларингиз, бе-

морлар дардига вақтида мадҳам қўйишларингиз керак» каби маъно алангаланиб туради. Аҳрор ака ҳам бундай пайтлари бошқалар қатори бизни кўрмаганга олиб ўтиш кетиши мумкин эди. Лекин... Бу инсон юқорида айтганимиз, инсонийлиқни пул остига қолиб кетишдан асраётган инсофлардан бири дегимиз келади.

Бизнинг ўмид билан қўл силкишларимизга тўхтамай ўтиб кетаётган ҳайдовчилар номини атайин ёзмадик. Яхши инсонни ёздики, илло бошқаларнинг ҳам бундай инсондан ўрнат олишларини истаймиз. Бир-бирига яхшилик қилайлик азизлар!

Сандназаров номли давлат хўжалигида истиқомат қилувчи бир ғуруҳ табобат ҳодимлари номидан: Саналатхон АСРОРХОН қизи, Хўррамоё МЎМИН қизи, Мўнаввар ТЕМУРХОН қизи.

Хат

Оила

60 ЁШДА

Тошкент шаҳрида шахсий участкам бор. Аёлим вафот этган. 4 нафар фарзандимни уйли-жойли қилганман. Маънавий ва jisмонан соғлом, мусулмонликка хос ҳалол топиб, ҳалол яшайман. 40—50 ёшдаги, бир-икки болали ёки ёлғиз ҳалол-покиза аёлни тақдир қилса, умр бўйи тотув яшашни истайман. Қайси вилоятдан бўлишининг аҳамияти йўқ. «Оила—179».

38 ЁШДА

Қашқадарёликман. Раҳматли турмуш ўртоғим қазо қилган. Шаҳрисабз шаҳрида шахсий уй-жойимда тураман. 40—55 ёш атрофидаги мусулмон киши билан яхши ниятда турмуш қўроқчиман. «Оила—180»

60 ЁШДА

Тошкент шаҳар халқа йўлига яқин жойда яшайман. Раҳматли аёлим дунёдан ўтган. Ёлғизман. Фарзандларим ўзидан тинчиган. Катта ҳовлида алоҳида уйим бор. Мусулма бир аёл бўлса қолган умримизни бирга ўтказсак дейман. «Оила—181»

ОБУНА ЯНГИЧА ТАРТИБДА БЎЛАДИ!

Азиз муштарийлар! Аввал хабар берганимиздек, «Оила ва жамият»га йилнинг иккинчи ярмига қайта обуна бошланди. Обуна баҳоси янги тартибда аниқланмоқда. Яъни обуна каталогига киритиладиган обуна баҳоси газетни вилоятлар марказига етказиб беришгача бўлган харажатлардан келиб чиқиб белгиланди. Маҳаллий алоқа бошқармалари эса унга ўз харажатлари баҳосини қўйишади. Шу боисдан каталогдаги обуна баҳоси билан маҳаллий алоқа бўлимидагилар сизга айтган (кўрсатган) обуна баҳоси ўртасидаги тафовутни кўриб ҳайрон бўлманг.

1993 йилнинг иккинчи ярми учун «Оила ва жамият»нинг обуна каталогиди баҳоси қуйидагича:

1 ойга—44 сўм 10 тийин.

3 ойга—132 сўм 30 тийин.

6 ойга—264 сўм 60 тийин.

Эслатиб ўтамиз: 1993 йил учун тўлиқ обуна бўлганлар хонадонига «Оила ва жамият» 1 июнгача боради. Феврал, март, апрел ойларидан бошлаб обуна бўлганлар эса газетни тегишли равишда биринчи... июл, август, сентябргача олишади. Май ойидан эса янги баҳода обуна бошланди.

Азиз мухлислар! Севимли газетингизга обуна бўлишни унутманг!

Дераза

ШАМОЛГА УЧДИ

Петропавловск-камчатскиликлар икки мардумнинг улкан завут мўрисиға тирмашиб чиқаётганига гувоҳ бўлишди. Улар бўлғуси референдум ташвиқотчилари экан. Тарғиботчилар мўри тепасига чиқиб олиб, қўл силкиб нимадир деб бақиршади. Нима деб бақиршаётганини эса пастдагилар эшитмасди — мўри жуда баланд эди.

Маъруза сўнгида тарғиботчилар пастга варақа сочишди. Минг афсуски, у халқнинг қўлига етиб бормади. Кучли шамол варақани битта ҳам қолдирмай Тинч океанига, Америка томонга учириб кетди. [К. П.]

КУЁВ — МАСЛАХАТЧИ

Филиппиннинг собиқ маликаси, 63 ёшли Бева Имелда Маркос турмушга чиқмоқчи. Бўлғуси куёвнинг исми ҳозирча ўта сир сақланмоқда. Бироқ маҳаллий матбуот тахмин қилишича, малика куёвликка маслаҳатчиси — америкалик Жеймс Пол Аинни танлайди. Айтишларича у Имелда хонимнинг қувғун бўлган марҳум эри Фердинанд Маркоснинг хонини ватанига қайтаришга ёрдам беради.

ЧИНГИЗ ОҒА ҚАЕРНИНГ
ФУҚАРОСИ

Чингиз оға (Айтматов) нафақат қирғиз халқи, балки барча туркийларнинг сеvimли адаби, суюкли фарзанди десак адашмаймиз. Ҳозир у киши Урисиянинг Люксембургдаги элчиси. Шу сабабли Чингиз оға Қирғизистон фуқаролигидан маҳрум бўлиши мумкин. Сабаб: Қирғизистонда икки ёқлама фуқароликни таққиловчи қонун қабул қилинди.

АМЕРИКАДАН КЕЛИШАДИ

Мамлакатимизга шу йил 10-майда Колумбия университетидан уч домла, беш талаба келади. Улар икки ҳафта бизда, бир ҳафта Қирғизистонда бўлишади. Мақсадлари октябрда Нью-Йоркда ўтказиладиган Урта Осиё бўйича илмий конференцияга мавзу йиғиш, шунингдек, керакли одамларни таклиф қилиш, деб хабар беради амриқолик мухлисимиз Мунаввар Ўлғун хоним.

ГРИППНИНГ ДАВОСИ

Саримсоқпиёз гриппга қарши шифобахш таъсир этар экан. Бунини Перм вилояти (Урисия) Чайковский шаҳридаги богча аҳли амалда исботлади. Хоналарга ҳар куни саримсоқпиёз шербати пурқаб турилган эди, кичкинтойлар гриппга деярли чалинмади. Аини пайтда шаҳарда эпидемия тарқалиб, ҳатто мактаблар 10 кунга ёпиб қўйилганди. [«С-я»]

Табриқлаймиз!

Меҳрибон

ФАЗИЛАТ она-

мизни муборақ 100 ёшлари билан табриқлайман. 120 нафар неварда, чевара, эваралари номидан ЮСУФЖОН ЭРОНОВ. Пастдарғом тумани Хончарбоғ давлат хўжалиги.

ОНАЖОН!

Сизни туғилган кунингиз

билан табриқлаб,

узок умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз. Фарзандларингиз БАХТИЕР, ГУЛНОРА, ГУЛСАРА, ТОҲИРЖОН, ненингиз МИРАЗИЗЖОН.

ҚУВОНДИҚ!

Таваллуд кунинг 22-апрел билан қўтлайман. Сенга узок умр ва бахт ёр бўлсин. Дўстинг Қайнар АЛЛАШЕВ

Севимли аяжонимиз РАЪНО ХУСАИНЖОН қизи (МИРЗАКАРИМОВА!) Таваллуд кунингиз билан табриқлаймиз. Сизга узок умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз. ФАРЗАНДЛАРИНГИЗ.

Азиз ва меҳрибон онажоним БУВНИСА ҚУЛМАТОВА! Сизни 22 апрелда 65 ёшга тўлишингиз муносабати билан муборақбод этаман. Сизга узок умр, соғлиқ ва барча эззу тилакларни тилаб қолувчи ўғлингиз БЕГИМ-ҚУЛ. Жиззах тумани.

Дорихоналар бошқармаси хисобчиси ЛОЛАХОН! Сизни таваллуд айёмингиз билан табриқлаймиз. Фарзандларингизнинг розатини кўринг, деб ҲАМКАСБЛАРИНГИЗ.

АНА, АНА, ОЛТИН БАЛИҚЧА, ОЙИ!

Суратчи: С. МАҲҚАМОВ

Ҳурматли дўстимиз ва ҳарбий сафдошимиз БАХТИЕР ДИЛБАРХОН билан сизни «Оила ва жамият» ҳафтаномаси орқали танишиб, мустақкам оила қўрганликларингиз муносабати билан чин юракдан самимий табриқлаймиз! Келгуси ҳаётингиз қуёшдек порлоқ, тўлин ойдек нурафшон бўлиб дилнингиздаги орзу ва умидларингиз баҳор гулларидек гунча очиб, мусалло осмонимизга бўй чўзиб, барча ниятларингиз рўёбга чиқиб, ҳаёт йўлларингизни ёритиб, яшнатиб турсин. Излаган имкон топади, деганларидек топан рафиқангиз муҳаббат риштасидан яралган бўлсин. Оилангиз коиносидида сизларга бахтдан-тахт, садоқатли умр тилаймиз. Бахт-саодатли ҳаёт кечиршингизда сизларга омад ёр, Оллоҳ мададкор бўлсин деб ҳурмат билан Беруний, Эллиққалъа, Косонсой

ва Янгийўл туманларидан дўстларингиз КОМИЛ, ҚОДИР, МАШИРИЙ, ЭРКАБОВ, МУНАВВАР, МАҲМУДЖОН, ИСМОИЛЖОН, БАРНО ва укаларингиз САЪДУЛЛА, ИБДУЛЛА, ИСЛОМБЕК, АЛИБЕК, ЗУЛХУМОР ҳамда ЗАИНАБХОН.

Қорақалпоғистон — Тошкент — Наманган.

Меҳрибон Онажоним! Сизни қўтлағ туғилган кунингиз билан чин юракдан табриқлаймиз. Сиз бахтимизга ҳаммаша соғ-саломат бўлинг. Ишларингизда улкан муваффақиятлар ёр бўлсин. Фарзандларингиз: Жамшид Пўлатов ва Шаҳноза. Тошкент шаҳри.

Ҳурматли ФАҲРИДДИН ака! 24-апрел таваллуд қу-

нингиз билан чин юракдан табриқлаймиз. Сизга тан сиҳатлик, хотиржамлик, узок умр тилаб ДИЛФУЗА, ДИЛЛОЛА.

ОРЗУБЕК!

Орзули сўзим, кўрар кўзим, ёруғ изим. Кўчқорим, тойчоғим, бўғалоғим, бек болам! Ҳар мушги гўрзидай, кўзи айўбарсинг кўзидай бўладиган, ҳозирча мийғида қуладиган улим, искасам гулим, балки жони-дилим! Тўртга тўлишинг қўтлағ, айўлинг улғур, орзуниг бўлғу бўлсин деб онанг номидан ҳам тилаб тилаб: отанг АСРОР БЕК.

Мени алдагани Оллоҳ алдасин
Паноҳим деганда паноҳ алдасин.
Ким зор-зор айлади, афгор айлади,
Минг афсус алдасин, минг оҳ алдасин.

Мен-эй, ёмонларга ёмонлигим йўқ,
Ҳар битта шарпада гумонлигим йўқ;
Кўзи деб, кўзимдан дарёлар оқди,
Шундан дил боғида омонлигим йўқ.

Дўстим деб заҳарлар ичдим, айбим шу.
Ярадор қўшчадек кўчдим, айбим шу.
Мана сув деди у, дарё деди у,
Сув кўрмай этикни ечдим, айбим шу.

Мен алдаб кўрмадим, қўлимдан келмас.
Гилёғмалик қилмоқ тилимдан келмас.
Ўзни танибманки, ўзгани алдаш
Ўзбек деб аталган элимдан келмас.

Сендан айру бунча адаштим,
Сароб сари югурдим шошдим.
Оёқости бўлмасдан шаштим,
Даштим мени бу йўлдан қайтар.

Вужудимни ўтларга қордим,
Гадоёй топмас жойларга бордим.
Бевафога бунча ёлвордим
Оллоҳ, мени бу йўлдан қайтар.

* * *

Тўққиз ойу, тўққиз кун ўтиб
Фарзанд кўрдим сизга ўхшар у
Шунда сизни қон бўлиб кутдим,
Ерда ётган нон бўлиб кутдим.
Аммо, сизни қарғганим йўқ.
Билар эдим, чиллалик аёл

Зулфия Мўмин қизи — 1959
йилда Самарқанд вилоятининг
Нарпай туманида туғилган.

Шоирани аҳли назми таъб ях-
ши билади, шеърларини севиб

ёд олади. Унинг «Бешикдаги ду-
нё», «Ёнаётган аёл» китоблари
адабиётимизда катта воқеа бўл-
ди. Шоира қаерларда ишлама-
ди дейсиз, ниҳоят, ҳозир
«Спорт» рўзномасида хизмат

қилаётир. Эри — Фикратни ос-
мон қизини — камалак, деб би-
лади.

Бир кўрмадинг, ҳол сўрмадинг.
Қандоқ бўлдим, қандоқ бўлдим.
Бўшанг кувё ўғирлатган
Белбоғ бўлдим, белбоғ бўлдим.

МЕН АЛДАБ КЎРМАДИМ, ҚЎЛИМДАН КЕЛМАС

Кўзимизга кириб қўллар алдаган
Ўзгага қазиса чоҳ, чоҳ алдаган.
Биз билдик бизларни кимлар алдаган.
Бизни алдагани Оллоҳ алдасин.

* * *

Кўндан сени соғинмай қўйдим,
Кўзёш тўкмай, сўгинмай қўйдим.
Пардек тўзиб, йиғинмай қўйдим,
Ота, мени бу йўлдан қайтар.

Дардсизларга дардимни айтдим,
Сотқинларга дил бериб қайтдим.
Келмай туриб енгилмоқ пайтим,
Дўстим, мени бу йўлдан қайтар.

Қирлар етмас тепа бўлай мен,
Сир очилмас қапа бўлай мен.
Сенга лойиқ опа бўлай мен,
Синглим, мени бу йўлдан қайтар.

Қарғишлари ўлдиради — ўқ.
Болам бир кун оёққа турди
Ва эшикка бошини қўйиб
Сизни кутди.
Маънос, муштоқ бўлиб кутди у.
Нони увоқ бўлиб кутди у.
Қарғамоқ-чун, оғиз жуфлатса,
Бармоқчасин ўпиб ёлвордим,
Оёқчасин ўпиб ёлвордим.
Аммо, сизни қарғатганим йўқ.
Билар эдим бегуноҳ гўдак
Қарғишлари ўлдиради — ўқ.
Сўнг қарғишдан қаро тунларда
Гўдагимни кўксимга босиб,
Зор қақшадим қодир худога:
Қарғамасин уни, худодим,
Қарғамасин ўшани худо.
Худо менга қулоқ солмайди,
Сизни худо қарғайди оғам.

* * *

Тоғ, тоғ билан учрашмайди,
Сен тоғ бўлдинг, мен тоғ бўлдим.
Қор қоплаган, зор қоплаган,
Чорбоғ бўлдинг, чорбоғ бўлдим.

Қанча итлар ҳурди менга,
Дилдоғ бўлдим, дилдоғ бўлдим.
Қон йиғладим ўз-ўзимга
Сабоғ бўлдим, сабоғ бўлдим.

Кийикчалар сув ичсалар,
Бир бахтиёр қирғоқ бўлдим.
Оққуш пари чўмилганда
Оппоқ бўлдим, оппоқ бўлдим.

Қизғалдоқлар кўйлак кийган,
Ўтлоқ бўлдим, ўтлоқ бўлдим.
Тош ютсада тилин тийган,
Қумлоқ бўлдим, қумлоқ бўлдим.

БЕВАФО ЁР АСЛИ ЧИРОЙЛИ ЎЛИМ

Кўчқор НОРҚОБИЛ —
1968 йилда Сурхондарё
вилоятининг Олтинсой ту-
манида туғилган. ТошДД-
нинг журналистика фа-
култетини 1991 йил тугат-
ган. Сурхон мукофоти
лауреати. Уйланган, икки
фарзанди бор, ўғли —
Жавоҳир, қизи — Севинч.
«Саодат» журналида ада-
биёт ва санъат бўлими му-
дир.

(Салим АШУРга)

Биз гулларнинг йўлларида овора бўлдик, Салим.
Биз дилларнинг тилларида фаввора бўлдик, Салим.
Биз шамларнинг галларидай тутадик шомларидан
Шомларидан қурувчи ғовлара қуллиқ, Салим.
Бир осмон бўлутларни ютаверди кўзимиз,
Юракнинг йўлларида ботаверди изимиз,
Кўнгиллар очилмаган кўйдирги боғлар кўрки —
гунчалари бағринда ётаверди сўзимиз.
Шамолларнинг қўлида отилмаган киприклар
Аё бизнинг бағрини ой, аёвсиз тиликлар.
Бизнинг бошда мотам бор, йиғло, йиғло, айролиқ,
Ишқ деб увоқ солмаси ишқи ҳижрон тириклар...
Биз олов-ла ўйнашдик... олов бўлдикма, Салим.
Кимни кимга талатдик... талов бўлдикма, Салим.
Кўнгилмиз саҳросинда ўздан ўзган паноҳ йўқ
Юрагимиз бошинда ялов бўлдикма, Салим...
Тунлар нечун йиғи дор, гарким бизлар ҳур ўлсак,
Ўлимми, вақт элаган япроқлардай қирилсак,
Фақат сўймай ўлиш ҳақ, дунё ҳалолдир Салим
Бир кун санам кўзидан сувлар ичиб тирилсак...
Биз гулларнинг тилларида «Сувара» бўлдик, Салим...

Кўнглим, ганжу маломатлардан озурда
кўнглим,

Бир гул кўкайингни эзурда кўнглим,
Очилмаган кўнглим, куллаган кўнглим
Ишқ деб кўймакликдан ҳузурда кўнглим,
Қачон улғайурсан — кичраюр дунё
Бевафо ёр асли чиройли ўлим.
Бағрида минг қизни боқиб тўймаган,
Минг қиз деб ўзини ёқиб кўймаган,
Минг ханжар санчилса ҳаловатига
Бир бор ух тортмаган қалқиб кўймаган...
Менинг осмонлардан нур эмган кўнглим
Бевафо ёр асли чиройли ўлим.
Кетдик... бу боғлар хилват ярашиқ,
Қулак сочларини ҳижрон тарашиқ,
Чирик хазонлари оҳ уриб ётур —
Хазонлари биздай эзгинди ошиқ...
Менинг кузаклардан маҳзуна кўнглим
Бевафо ёр асли чиройли ўлим.
Йиғладик, бағрини очмади санам,
Эландик, бошдан нур сочмади санам,
Киприклар узра қалтиради жон
Биза — раҳм этмади — янмади санам.
Кел, менинг сағирим, чалажон кўнглим
Бевафо ёр асли чиройли ўлим.
Бир кун осмонлара гул экар оққуш,
Кунларни аёлдай эркалар ҳур туш,
Гул ёғар кеча ё гул ёғар кундуз,
Сиеҳтоб сочингни силайман сархуш
Нурларни ҳур этиб эрийсан кўнглим...
Бевафо ёр асли чиройли ўлим...

СЕВГИ

Шамол варракларнинг юракларига
Бир қишлоқ болани жойлаб учиради,
Кўнлар сулувларнинг қўйлақларидан
Фалакка тип-тиниқ нурлар ичиради.
Мушздайгина кекса кампирнинг
Дардларида даводир урчуқ —
Офтобшувоқ — умид, умрнинг

қўлидаги ҳаёт деган туғ...
Бир кечада қадалдимиз уқ?
Бу не макр... қандайлар сир бор?! —
жанг қўлаган ботирлар янглиғ
Кўкси қонаб ётибди қирлар...
Кунлар тоза... топ — тозадир кун
Май ичгандай сузилар кўзлар.
Кўш титрар... кўкда бағри хун —
кўйдирмоқда заминни қизлар.
Энтиқади уятчан шомлар,
Дилда гўзал исён тошади...
Баҳор севиб қолган сулувнинг
Тўшағида олма пишади...
Кунлар тоза... топ — тозадир кун...

ҲОЛАТ

Таланлар!!
О...
Оғ... оғришиқ!!
Бунчалар лаззат!
Оғриблар кетдима, тишингиз?!
Қарағлаааар!
танамдан гул унди,
танам гул — учади ҳушингиз...
Олинг — о,
кўнгилни кул этинг,
Бир кўнгил йўғулсин Сизлардан.
Кўнглим, жим!
ҳаққинг йўқ — безмагин
хиёнат уричан кўзлардан.
Кутаман... сиралар қўрқмайман
шонларга кўмувчи ажалдан...
Гулларга ўраблар отурсиз —
гул эмас, отилур ханжарлар.
Сиз кутган кун келади бир кун,
Мен кутган кун келади бир кун,
Бир кун чарчаб йиқиламан — Чин
Лек топилар ҳузурингизда
ўлаётиб кулмоққа кучим
Сўнг... олланур қонимдан дунё
Дунё — коса,
(оғу тўладур...)
Рўҳим ичар,
Кўчқор йиқилса...
Кўчқор кўкка қараб ўладур...

● ВЛАДИМИР ВИСОТСКИЙ:

СЕВГИ МАМЛАКАТИ- БУЮК МАМЛАКАТ!

Қайта қуриш даври бошланди-ю, у ҳақда гапириш, ёзиш русм бўлди. Барча деярли бир хил гапларни такрорларди:

«Биз бугун айтишга жазм этаятган гапларни Висотский анча йиллар олдин ўз қўшиқларида айтиб кетганди». «Висотский ҳақиқатни гапиришдан, куйлашдан қўрқмасди».

«Висотский ўлмаганда бугун ҳам кўп яхши қўшиқлар яратар эди».

Айрим «ишбилармонлар» учун эса у тайёр даромад манбаига айланди. Улар Висотскийнинг сувратларига, қўшиқлари ёзилган оҳанграбо тасмалари ва дискларга, у ҳақидаги китобларга қизиқишнинг, талабнинг катталигидан эсталик билан фойдаланиб қолдилар.

Ҳа, Висотский ўлмаганда...

Лекин афсуски, у ўлиб кетди. Қўшиқлари билан минглаб қалбларга малҳам бўлиб, ўзи эса бу ҳаётдан малҳам, ҳамдард тополмай ўлиб кетди. Китоб чиқариш у ёқда турсин, ақалли бирорта шеърини газет-журналларда бостиришмай армонда кетди. Агар ўша пайтлари унга ҳамдард, ҳамфикрлар топилганда, озгина эътибор бўлганда, эҳтимол у ҳозир биз билан яшаб юрган бўлармиди!

Ундан: «Қўлингиздан ҳамма иш келганда, энг яқин кишингизга нима берадигиниз?» деб сўрашганда: «Яна бир умр берган бўлар эдим», деб жавоб қилганди. Ҳа, у агар қўлидан келса, ўзгаларга яна бир умр беришга тайёр эди. Лекин бу ҳаёда ўзи бор-йўғи 42 йил умр кўрди.

Секинроқ, асов отлар! Асов отлар, секинроқ!
Яшашга улгурмадим, куйлашга ҳам...

**ВИСОТСКИЙНИНГ БЕВАСИ,
ТАНИҚЛИ ФАРАНГ
КИНОАРТИСТИ МАРИНА**

ВЛАДИНИНГ «ВЛАДИМИР» КИТОБИДАН:

«Ўн ойлик сафарим қариб, Масковдан кетаяпман: «Эр Франс» компаниясига қарақли тайёрга чиқувчи йўловчиларни рўйхатга олиш бошланди. Қўзларда ёш билан хайралидик. Вестибюл томон бораётган эдим, тайёранинг учуши тўрт соатга кечиктирилганини эълон қилиб қолишди. Мен яна сенинг қўчоғингга отилдим. Сен тинмай болаларимни олиб Масковга кўчиб келишимни, сенга турмушга чиқишимни илтимос қилардинг. Севгининг кучи шу қадар қудратлики, мен ҳақиқатдан ҳам ҳамма нарсадан воз кечиб бу ерга кўчиб келишга, онанг билан яшашга рози эдим. Биз ҳиссиётларга берилиб, у ёқда менинг уч фарзандим, онам, каттагина уйим борлигини, яхшигина даромадга эга эканлигини, бу ёқда эса сенинг икки фарзандинг, тўққиз квадрат метрлик квартирада турайдиган онам борлигини унутмаётган эдик. Сен 150 сўм маош оласан. Бу пулга бир жуфт яхши туфли сотиб олиш мумкин. Сен йз касбингни севасан, берилиб ишлайсан, аини пайтда мамлакатдан кета олмайсан. Сенинг ҳаётинг оғир. Мабодо бизнинг йўлларимиз айро тушса, нима бўлишини тасаввур ҳам қила олмайдим...»

Уйимга кириб бормасимдан телефон жириглади. Биламан, бу сен. Мени кузатиб, халқаро телефон станциясига югургансан. Уч минутлик суҳбатимизнинг охирида сен:

— Тезроқ қайтиб кел. Сенсиз қилнаиб кетаман,— дединг.

Мен шу кундан Совет Иттифоқида бориш учун рухсат олишининг йўллари излай бошладим...

Владимир Висотский 450 га яқин қўшиқ яратди. Уларнинг деярли барчаси оҳанграбо тасмаларида, грампластинкалар, кинофилмлар орқали

сақланиб қолган. У Таганка театрида ишлаган даврида 30 га яқин рол ижро этди. Жумладан, «Галилейнинг ҳаёти» спектаклида Галилей, «Пугачёв»да Хлопушка, «Жиноят ва жазо»да Свидригайлов роллари киши маҳорат билан ўйнади. Шубҳасиз, унга катта шўхрат келтирган рол Шекспирнинг шох асари «Ҳамлет»даги бош қаҳрамон Ҳамлетни ўйнагани бўлди. Висотский бу ролни Масковда, Ленинград, Минск, Тифлис каби ўнлаб шаҳарларда, Венгрия, Фарангистон, Булгория сингари хориж мамлакатларида жами 217 марта ижро этди.

У кинодаги дастлабки ролини 1959 йилда ўйнаган эди. Шундан сўнг у умрининг охиригача 30 дан ортққ бадиий ва телефилмларда катта-кичик роллар ижро этди. Биргина «Учрашув жойини ўзгартириш мумкин эмас» кўп серияли телефилмдаги Жеглов ролининг ўзи ҳам Висотскийнинг катта иштирокидан далолат беради. Унинг иштирокидаги «Интервенсия» фильми кўп эмас, кам эмас 19 йил экран юзини кўрмай, таъқиқ остида қолди.

Шунча меҳнатига қарамай, Висотский ва ёзувчилар на бастакорлар уюшмасига аъзо эди. Хар гал бу уюшмаларга мурожаат этганида аризасини қайтариб беришарди. Вафотидан бир ҳафта бурун СССР Ёзувчилар уюшмасининг бошқаруви уни аъзолликка нолайиқ деб топганди.

«Емон яхши одам» фильмидаги роли учун Италияда ўтказилган Халқаро кинофестивалда, Жеглов роли учун эса Ереванда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ кинофестивалида махсус мукофотлар билан тақдирланди. СССР Давлат мукофотида сазовор бўлди. «Асаб» номли ва бошқа бир неча

мониядан қайтаямиз. «Полиа чегарасидан ўтиб, янги Смоленск шоссесига чиқдик. У бўлажак олимпиада ўйинлари муносабати билан қурилган. Сен ғурурланди».

— Энди алмисокдан қолган эски йўллар йўқ, бемалол газни босавер,— дединг.

Машина бор тезликда елиб борар, мени эса йўлда бирорта белгининг йўқлиги, хар жой-хар жойда қаққа-йиб турган экскаваторлардан бошқа машиналарнинг учрамаётганлиги ташвишга сола бошлади. Сен: «Бугун якшанба бўлгани учун иш кунни эмас, шунга ҳамма ёқ жимжит», дединг. Бунни шунчалик ишонч билан айтдики, тезлики камайтириш ҳаёлимга ҳам келмади. 90 километрча юрганимдан сўнг йўл ёмонлаша бошлади. Мен ҳали ўзимни ўнлаб олгунимча бўлмай, шоколад рангидаги ажойиб машинамиз тўпроқ уюмига бориб тиқилиб қолди. Шоссенинг қурилиши ҳали битмаган экан. Худога шукр шикаст емадик. Ёрмонда икки соатча юриб, эски йўлга чиқиб олдик.

— Янги шоссе битсин, у ҳали дунёдаги энг зўр йўл бўлиб қолади,— дединг сен.

Хар доим ва хар қандай шароитда ҳам ватанпарварлик ҳиссини йўқотмасликка қодирлигининг яна бир қарра амин бўлдим...

Ҳозир кўп давраларда суҳбат турмушининг оғирлиги-ю, қимматчилигидан нолиш билан бошланганини йўлаб, ўшанда Висотский ҳам «Бу йўллар қачон эпакка келаркин-а, жонгайм тегди», дейиши мумкин эди-ку, дедим ўзимга ўзим. Йўқ, айқ, мен адашдим. Висотский ҳеч қачон бундай демасди. Чунки ундаги Ватанга муҳаббат ҳисси бунга йўл қўймади.

ВИСОТСКИЙ ҲАҚИДАГИ БУГУНГИ ГАПЛАРДАН:

«Одамлар Висотский қўшиқларини тинглаб ўзларининг инсон эканликларини англайдилар» (В. Шкловский)
«Висотский хар доим ҳамма нарса ҳақида фақат тўғриси куйларди» (М. Улянов).

«Висотский бугун биз учун тумор, ёйини ҳайкал эмас. У ҳаммамиз учун тирки инсон. Оғир пайтларда унинг елкасига кўп кўйиб суяниш мумкин. Унинг ижоди бизга саботдан сабоқ беради» (Р. Рождественский).

Эвоҳ, дунёнинг ишлари доим шунанга экан. Тиркиликда уни тушунадиган, кўллайдиган бир ҳамдард, ҳамфикр йўқ эди. Бугун эса ҳамма унга суянишни истади...

Машҳур мултипликатор В. Котёночкинининг эътирофи эътишча, у «Сеними шошмай тур!» мултсериалидаги бўри ролига овоз бериш учун Висотскийни таклиф этади. Лекин нуфузли бадиий кенгаш жон-жаҳди билан бунга қарши чиқади.

Владимир Висотский 1980 йилнинг 25 июлида вафот этади. Бу ҳақда бирорта рўзнома лом-мим демайди. Фақат «Вечерняя Москва»гина тўрт энлик таъзиянома чиқаради. Шунга қарамай минглаб масковликлар у билан видолашгани кўчаларга чиқади. Айтишларича, мухлислари Ваганков қабристонидан унинг қабри устида 300 гитарани синдириб мотам туттиган экан.

Бугун Масковга бориб Ваганков қабристонига кирган кишининг кўзи биринчи бўлиб Висотскийнинг қабри устига ўрнатилган ёдгорликка тушади. Унда Висотский гитараси билан тасвирланган. Худди тиркидай. Гуё ҳозир гитарани кўлига олиб куйлашни бошлайдигандай:

Дунёда байроқлар хилма-хил,
яроқлар хар хил,
Имкони бўлса гар, бири-бирин
ямалагай,
Мен эса бўғзимни йиртиб куйладим:
«Севги мамлаката — буюк
мамлакат!»

МАРИНА ВЛАДИНИНГ КИТОБИДАН:

1980 йилнинг июлига ҳали анча бор. Янги спорт машинасида Фарбий Ол-

Даврон БЕК тайёрлади

Қутби НОСИР қизи бу йил эллик ёшида биринчи неvara кўрди. Яъни 26 йилда оиласида қиз бола — Нодирахон туғилди. Тўрт ўғиллик тўра хотин. Таниқли журналист, ёзувчи. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси мукофоти совриндори, «Муштум» журналида бўлим мудир, таҳрир ҳайъати аъзоси.

— Қутбихон опа, аввало табаррук ёшингиз муборак! Мана 30 йиллик умрингиз қалам фармонида ўтибди. Зар қадрини заргар билганидек, бу касб машаққати қўлига қалам тушганларгагина аён. Оғири ҳам, енгилли ҳам кўз устида. Ҳеч журналист бўлганингизга афсусланганимиз!

— Мен доим даврнинг илгор фикрли кишилари билан мулоқотда бўлдим. Улар ҳамма вақт замондан илгари юрадилар, аввалдан кўрадилар, ҳис этадилар. Уларнинг дунёқараши, зеҳни, ақлини мен одамларга матбуот орқали улашишга ҳаракат қилдим. Журналист одамларда миллий оини уйғотса, миллат гурурини миллат байроғи мисол жаҳон узра баланд кўтаришга чорласа — бу бахт. Фикрий курашларда енгиб чиқса — бу бахт. Ёзган бир мақоласи энг оддий киши томонидан тилга олинса — бу бахт. Шу сабаб мен ўз касбимдан афсусланмайман, балки фахрланаман.

— «Муштум»га тасодифан келиб қолганимиз! — Бундай қараганда тасодифга ўхшайди. Аммо ҳар қандай тасодиф асосида за-

рурат ётади. Дорилфунуннинг филология факултети-ни 1965 йили тугатдим. Уқитувчидан кўра журналист бўлиш менинг болалик орзуим эди. Фафур Гулом нашриётига келдим. Ҳурматли шоиримиз Рамаз Бобожон шеърларимни ўқиб чиқдилар-да, ҳозирча шу ерда оддий ишда ишлаб туринг, дедилар. Ун беш кундан сўнг ўзлари қўлимдан етаклаб «Муштум»га олиб тушдилар. Мирмуҳсин домлага таништирдилар. Бу ерда мусаҳҳихлик ўрни бўш экан. Шу-шу ишлаб кетдим. Ишдан ишга кўчиб юришни ёқтирмаганим учунми, ҳанузгача шу ерда ишлаб юрибман.

— Турмуш ўртоғингиз Маҳкам ака РИХСИЕВ ҳам таниқли радио журналист. Касбларингиз бир хиллиги бир-бирларингизга ҳалақит бермайдими!

— Касбимизнинг бир хиллиги бир-биримизни тўлдиради, холос. Фикримиз эса доимо бир ердан чиқавермайди. Биз кўп тортишамиз, баъзан бир-биримизни маъқуллаймиз, баъзан... Аммо, бу даҳанани тортишишлар оилавий ҳаётга таъсир этмайди. Балки баҳс, муноза-

ралар бизни чиниқтиради. Мен у кишидан (бу касбда 35 йилдан бери ишлайдилар) жуда кўп нарсани ўргандим.

— Ҳар қандай зиёли онла каби журналистнинг оиласи ҳам бозор иқтисоди дaвpида қийналиши турган гап...

— Тўғри. Ҳозир журналистнинг оладиган маоши кам. Лекин биз ҳамиша қаноат қилиб яшашга ўрганганмиз. Болаларимизни ҳам шу руҳда тарбия этганмиз. Худога шукр. Улар ҳали нафси ҳалакати отиб, беш панжасини беш ёққа суққани йўқ. Бозор иқтисоди — кўпга келган тўй. Инсоннинг, яъни қариндош-уруғнинг ҳам, дўстининг ҳам, бегонанинг ҳам қимлиги ана шундай пайтларда синалади. Худонинг кўрсатган кўнига шукр, қилиб юрибмиз. Танг аҳволдан чиқаман деб ўзимизни ўтга-чўққа уриш йўқ. Бу бизнинг ўқувсизлигимиздан эмас, балки ўзгалар ризига қўл чўзишдан ўзимизни тия олишимиздандир.

— Сиз «Муштум»нинг як-

— Қутбихон опа, ижодкор аёл ҳамиша уйда ҳам, кўчада ҳам, ишда ҳам ҳурликка, эркакка интилиб яшайди. Аммо кўп ҳолларда бу тўйғун тўймоқ, унинг қалбида асрий армон бўлиб қолади. Яъни армон ҳисси сизга танишми?

— Ҳурлик, эрк нима? Бу эрлар билан тенг ҳуқуқли бўлиб яшашми? Бунинг мазасини биз 70 йилдан бери тотиб келдик. Кўксимизда унинг тахири қолди. Тенг ҳуқуқли бўлиб яшаб елкамизга оғир юкни осиб олдик. Ҳатто унинг оғирлигидан ўзингга қарашга ҳам куч тополмайсан. Тўғри, биз журналист аёллар ана шу «қур» бўлган йилларимизни осмонларга олиб чиқиб мақтadик. «Биз бахтиёрмиз», деб оғиз кўпиртирдик. Аслида шундай эдимиз! Сиз айтгандек, асрий армон бўлиб қолаётган ҳурлик, эркак энди эришадирми десак арзийди. Ўзбек аёли аслида оналик бурчи учун эркини ҳам қурбон қилиб юборади. Ва ҳудди ана шу оналик, аёллик, бека-

дек, ота-боладек, ака-укадек гаплашиб кета оламани. Тили бошқа-ю дили бошқа, манмансираган, ўзининг обрўси, бойлиги туфайли ўзгаларни менсимай қолган одамлар худого ҳам ҳўш келмас экан. Бандасига банда қилма, ўзингга банда қил дея худого ёлвораман. Шу кунда одамлар жуда ўзгариб кетди. Мен тез ишонувчанман. Бир одам билан суҳбатлашиб туриб, қандай яхши одам-а, деб турганимда, бир лаҳзада унинг бошқача қиёфаси кўриниб қолса, ўз-ўзимдан уялиб кетаман. Бундай одамлардан кўнглим тез қолади.

— Сизнинг тўрт ўғлингиз бор. Демак, тўрт томонингиз темир қалқон. Бахтиёрсиз. Улар ўрнига тўртта қиз бўлса, ана улар ҳам сиздек мураккаб журналистлик касбига мойиллик билдирмаса нима деган бўлардингиз!

— Ох, кошқийди қизларим бўлса. Уларга: бошингни ачитмасдан, бир уйнинг бекаси бўлиб, эрни Ватан тўтиб, болаларингга яхши тар-

«МУШТУМ»НИНГ МЎМИН ҚИЗИ

ка-ю ягона элга таниқли эркак қизисиз. Айтинг-чи, эркаклар билан ишлаш осонми, аёллар билан!

— Онам доим бир гапни кўп айтадилар: ҳар ерни қилма орзу, ҳар ерда бор тоштарбозу. Шу сабабли мен «Муштум»да ишлаб қолиб кетдим. Баъзан ўйлаб кетаман: «Турли жанрга қўл уриб балки янглишгандирман, агар истеъдодимни бир томонга йўналтирганимда балки бошқача бўлармиди. Сўнг ўзимга ўзим айтман: йўқ, «Муштум»да шунча йил эркаклар орасида ишлаганимдан афсусланмайман. Негаки, мен бу ерда Фафур Гулом, Собир Абдулла, Саид Аҳмад каби устозлар мактабида таълим олдим, кўп нарса ўргандим, ҳаёт иқир-чиқирлари билан, қишлоқ ҳаёти, оддий, ночор одамлар ҳаёти билан шу ерда танишдим, тобландим. Ҳар бир ёзган мақолам маъқулангани сари менда ўз ишимга иштиёқ янада улғаяверди.

Ижодкор аёл қалби гулдан нозик бўлади. Унга бир оғиз ширин сўз, бир қадар эътибор кифоя. У ўзида қанот пайдо этади. Ижодкор эр кишими, аёлми, ким бўлишидан қатъий назар, сени ҳамкасбим бўлиб, тушунолса, янги фикр берса, дунёқараши, феъли кенг бўлса, у билан бир сафда ишлаш осон бўлади, албатта.

лик бурчида ўз эркини топади. Бу ҳис менга жуда яқин.

— Суҳбатимиз расмий тус олиб кетди, назаримда. Келинг, сизни қувонтирган ва қувонтириш мумкин бўлган лаҳзалар, машғулотлар ҳақида гаплашайлик.

— Мени биринчи қувонтирган лаҳзалар... Қувонч ва ташвиш ҳамиша ёнма-ён келади. Қувончга эришганининг ўзи бўлмайди. У сендан фидойиликни талаб этади. Мактабда ўқиб юрган пайтимда ота-оналар йиғилишида отамни ҳайъатга чиқариб эъозлаб ўтқизиб қўйишганида, отам уйга келиб: «худого шукр, қизим туфайли тахтга ўтириб келдим» деганлариди қувончли лаҳзаларимни эслайман. Биринчи шеърим газетада чиққанда мактаб директорини Хакимжон ака Ҳошимов бутун ўқувчиларни залга тўплаб, ушбу шеърни ўқитганларини қувонч билан эслайман. Мен оддий одамлар ўртасида ўзимни эркин сезаман ва улар билан бахтиёр мулоқотда бўламан.

— Қандай одамларни яхши кўрасиз ва қандай одамлардан нафратланасиз?

— Самимий одамлар билан, ёши улуг, ўзи улуг бўлса ҳам ўзини камтар тутган кишилар билан опа-сингил-

бия бериб ўтирсанг, мустақил Ўзбекистонга соғлом авлод етиштиришда энг катта ҳиссанг шу бўлади, дердим. — «Муштум»да қаламингиз қиличга айлангани ҳақида «миш-миш»лар юради. Кураш майдонида юрагингизда кўркўв ҳеч гулгула солганми!

— Ҳа, «Муштум» ҳаётида алғов-далғовли йиллар кўп бўлган. Ана шу кўнлар мазасини мен ҳам тотганман. Худога шукр. Халқ тушунаркан. Уша кўнлар мени гул кўтариб, табриклаб, вилоят, туманлардан гурас-гурас одамлар келганда, устозлар, талабалар, «сиз ҳақсиз» деб таскин бериб халқдан тинимсиз қўллаб-қувватловчи хатлар олганимда, бас, шунинг ўзи етади, энди мени отиб юборишса ҳам майли, деган онларим бўлган. Ана шунда кўркўв, гулгула ўрнини шижафот олгани ёдимда. Минг афсуски, баъзи ҳамкасбларимиз ана шу пайтда «ҳайбара-қаллачи» бўлгани алам қилади.

— Қутбихон опа, бугунги муборак айёма сизга узоқумр ва «қилич»ингизнинг дами ҳеч қачон қайтмаслигини тилаб қоламин.

— Сизга ҳам бир чеккада юрган журналистнинг эслаб, суҳбатлашганингиз учун раҳмат.

Санобар ФАХРИДДИНОВА суҳбатлашди

Бош муҳаррир:

Абдуҳошим ИРИСБОИ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Қулман ОЧИЛ, Жуманазар БЕКНАЗАР, Дадахон ЕҚУБОВ, Фарҳод РУЗИЕВ, Мухаббат ИБОВА, Юсуф ЗИЕД (бош муҳаррир ўринбосари), Ботир ЭРНАЗАР (масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Бахтиёр ЭГАМБЕРДИЕВ, Қувондиқ БЕРДИЕРОВ, Рўзимат САФОВЕ, Абсалом УСАНОВ, Урол ЎЗБЕК, Асқар АЛЛАБЕРДИЕВ, Абдумуталлиб РИЗОҚУЛОВ, Мейли ВУЛДОШЕВ.

Газетамиз ҳомийлари — Тошкентдаги СЭВИЖ тижорат жамияти, Галлаорол туманидаги «Галлаорол», Муборак туманидаги «Хитой давлат хўжалиги», Сирдарё «Оқ олтин» дон маҳсулотлари корхонаси

Таҳририят келган хатларга ёзма жавоб қайтармайди. Шунингдек, фуқаролар билан ташиқлотлар ўртасида воситачилик ҳам қилмайди. Газетамиздан олинган маълумотлар «Оила ва жамият»дан деб кўрсатилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ:

700029, Намойишлар хёбони, 1-бино. Телефон: 39-43-95.

Урол ЎЗБЕК наватчилик қилди

Обуна индекси 64654. Рўхнатга олиш № 000080. Буюртма № Г-141. 46.898 нускада чоп этилди. Офсет усулида босилди. Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.